

здоров'я, прав, свобод и законных интересов граждан.

Ключевые слова: Национальная гвардия Украины, задачи, функции, этапы становления, проблемы, перспективы, права и свободы.

Katsuba R. M. Main tasks and functions of the National Guard of Ukraine on the modern stage: problems and prospects. The article deals with the consideration of the National Guard of Ukraine as military formation with law enforcement functions. Researched the formation and main objectives and functions of the National Guard of Ukraine today. Pay attention to the function of protection and the safeguard life, health, rights, freedoms and legitimate interests of citizens.

Domestic and foreign historical experience persuasively testifies the reasonability of existence military units in the system of law enforcement bodies. Among other things they have law enforcement functions. Today, a positive trend also can be seen. It concerns the reorganization and innovation in the functioning of relevant government authorities, for example, the creation (rebirth) of the National guard of Ukraine (hereinafter -NGU), as a military formation with law enforcement functions.

The rebirth of the National guard of Ukraine began with the adoption of the Law of Ukraine "On the National guard of Ukraine" dated March 13, 2014. In accordance with this legal act, NGU is military formation with law enforcement functions and it is included in the system of the Ministry of Internal Affairs of Ukraine.

It is oriented for performing tasks related to protecting lives, rights, freedoms and legitimate interests of citizens, society and the state from criminal and other illegal activities, protection of public order and public security, as well as in cooperation with law enforcement agencies to ensure public safety and protection of the state border, combating terrorist activity, illegal paramilitary or armed formations (groups), terrorist organizations, organized groups and criminal organizations.

That is why it is possible to note a clear definition of the main tasks and functions of NGU in the new law that is the basis for improving the legislation in this area and it will promote to the formation of NGU as a military formation of the European level.

Keywords: National Guard of Ukraine, tasks, functions, stages of formation, problems, prospects, rights and freedoms.

Надійшла до редакції 15.10.2014

Кравченко І. С.

кандидат юридичних наук
(Дніпропетровський державний
університет внутрішніх справ)

УДК 342.95

ПРІОРИТЕТНІ НАПРЯМКИ УДОСКОНАЛЕННЯ ДІЯЛЬНОСТІ ОРГАНІВ ВНУТРІШНІХ СПРАВ УКРАЇНИ ЩОДО ВИЯВЛЕННЯ ТА ДОКУМЕНТУВАННЯ АДМІНІСТРАТИВНИХ ПРАВОПОРУШЕНЬ, ПЕРЕДБАЧЕНИХ ст. 180-1 КУпАП

Визначено пріоритетні напрямки удосконалення діяльності органів внутрішніх справ України щодо виявлення та документування адміністративних правопорушень, передбачених ст. 180-1 КУпАП. Розроблено алгоритм дій працівників органів внутрішніх справ під час виявлення та документування названих адміністративних правопорушень. Вироблено науковообґрунтовані рекомендації, які сприятимуть вдосконаленню діяльності орга-

нів внутрішніх справ України за вказаним напрямком.

Ключові слова: органи внутрішніх справ; неповнолітні; діти; адміністративне правопорушення; заклади, в яких провадиться діяльність у сфері розваг; заклади громадського харчування.

Постановка проблеми. Відповідно до Закону України „Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо порядку перебування дітей у закладах, у яких провадиться діяльність у сфері розваг, або закладах громадського харчування у нічний час” від 16 травня 2013 р. № 243-VII [1] Кодекс України про адміністративні правопорушення (далі –КУпАП) доповнено ст. 180-1, яка передбачає настання адміністративної відповідальності за порушення порядку перебування дітей у закладах, в яких провадиться діяльність у сфері розваг, або в закладах громадського харчування. Цей Закон набрав чинності у червні 2013 р., тому практика застосування підрозділами кримінальної міліції у справах дітей цієї норми є недостатньою для наведення статистичних даних на загальнодержавному рівні. Проте відповідно до ст. 255 КУпАП [2] протоколи про адміністративні правопорушення за ст. 180-1 КУпАП уповноважені складати посадові особи органів внутрішніх справ, тому існує необхідність дослідження такої практики та вироблення науково-практичних рекомендацій для запровадження норм Закону у діяльність підрозділів кримінальної міліції у справах дітей та ефективну їх реалізацію.

Аналіз публікацій, в яких започатковано розв’язання даної проблематики. У науці адміністративного права питання, присвячені дослідженню діяльності органів внутрішніх справ щодо протидії адміністративним правопорушенням, вчинених за участю дітей, розглядали такі вчені, як О.М. Бандурка, Ю.П. Битяк, М.А. Бондаренко, В.Є. Бондар, В.І. Ветров, В.В. Вітвіцька, Б.М. Головкін, Н.І. Гончаров, О.В. Горбач, В.Т. Дзюба, Л.В. Дорош, А.Н. Ігнатович, Я.М. Квітка, С.Г. Киренко, М.М. Корчовий, О.В. Ковальова, Г.Г. Криволапов, Л.В. Левицька, К.Б. Левченко, М.П. Легецький, П.С. Матишевський, А.О. Монаєнко, В.К. Негоденко, О.В. Негодченко, С.Г. Поволоцька, Д.В. Приймаченко, С.М. Рахметов, О.Ю. Синявська, В.М. Смитиєнко, В.В. Сташис, І.М. Трубавіна, М.О. Тучак, О.А. Удалова, О.С. Якубов та ін. Спробою комплексного дослідження адміністративно-правових засад правоохоронної діяльності кримінальної міліції у справах дітей є дисертаційне дослідження О.В. Нікітенко.

Водночас діяльність органів внутрішніх справ щодо виявлення та документування адміністративних правопорушень, передбачених ст. 180-1 КУпАП, є недослідженою, зважаючи на введення цієї статті у дію лише у червні 2013 р.

Тому **метою** написання даної наукової статті є визначення пріоритетних напрямків удосконалення діяльності органів внутрішніх справ України щодо виявлення та документування адміністративних правопорушень, передбачених ст. 180-1 КУпАП.

Для досягнення поставленої мети необхідно реалізувати такі завдання:

здійснити юридичний аналіз ст. 180-1 КУпАП; розробити алгоритм дій працівників органів внутрішніх справ під час виявлення та документування адміністративних правопорушень, передбачених ст. 180-1 КУпАП; виробити науковообґрунтовані рекомендації для вдосконалення діяльності органів внутрішніх справ України за вказаним напрямком.

Виклад основного матеріалу. Важливим аспектом під час виявлення та документування адміністративних правопорушень працівниками органів внутрішніх справ є розуміння посадовою особою наявності у протиправних діях особи складу адміністративного правопорушення, оскільки за відсутності хоча б одного елемента відсутній склад адміністративного правопорушення в цілому, а це обставина, яка виключає провадження у справах про адміністративні правопорушення (ст. 247 КУпАП [2]).

Стаття 180-1 КУпАП передбачає настання адміністративної відповідальності за порушення порядку перебування дітей у закладах, в яких провадиться діяльність у сфері розваг, або в закладах громадського харчування. Відповідно, об'єктом даного правопорушення є встановлений у державі громадський порядок, здоров'я та моральне виховання дітей.

Об'єктивна сторона адміністративного правопорушення, передбаченого ст. 180-1 КУпАП, проявляється у вчиненні такого діяння, як порушення встановленого законом порядку перебування дітей у закладах, в яких провадиться діяльність у сфері розваг, або закладах громадського харчування.

Стаття 20-1 Закону України „Про охорону дитинства” [3] визначає особливості перебування дітей у закладах, у яких провадиться діяльність у сфері розваг, або закладах громадського харчування. Так, діти віком до 16 років з двадцять другої до шостої години можуть перебувати в означених закладах лише у присутності принаймні одного з батьків чи іншого законного представника дитини або особи, яка її супроводжує і несе за неї персональну відповідальність [3].

Власники закладів, у яких провадиться діяльність у сфері розваг, або закладів громадського харчування та уповноважені ними особи зобов'язані вживати заходів щодо недопущення у такі заклади з двадцять другої до шостої години дітей віком до 16 років без супроводження осіб, зазначених у ч. 1 цієї статті [3], та мають право вимагати у відвідувачів таких закладів документи, що підтверджують досягнення ними 16-річного віку [3].

Настання суспільно-шкідливих наслідків вчинюваного діяння (шкода здоров'ю дитини тощо) не є обов'язковим для кваліфікації. Особа притягається до адміністративної відповідальності у випадку виявлення самого факту порушення порядку перебування дітей у вказаних закладах у визначений час.

Суб'єкт даного адміністративного правопорушення є спеціальним – посадові особи підприємств, установ, організацій незалежно від форми власності, громадяни – власники підприємств чи уповноважені ними особи, громадяни – суб'єкти підприємницької діяльності.

Суб'єктивна сторона адміністративного правопорушення, передбаченого ст. 180-1 КУпАП, може проявлятися у двох формах вини – умисел та необере-

жність. Тобто особа, яка вчинила дане адміністративне правопорушення, визнається винною, коли вона усвідомлювала протиправний характер своєї дії чи бездіяльності, передбачала її шкідливі наслідки і бажала їх або свідомо допускала настання цих наслідків, а також коли вона передбачала можливість настання шкідливих наслідків своєї дії чи бездіяльності, але легковажно розраховувала на їх відвернення або не передбачала можливості настання таких наслідків, хоч повинна була і могла їх передбачити. Тобто зазначені спеціальні суб'єкти могли не звернути увагу на перебування особи, що не досягла 16-річного віку, у закладі, в якому провадиться діяльність у сфері розваг, або закладі громадського харчування з двадцять другої до шостої години, проте адміністративну відповідальність за ст. 180-1 КУпАП вони все одно нести не можуть.

Справи про адміністративні правопорушення, передбачені ст. 180-1 КУпАП, розглядають районні, районні у місті, міські чи міськрайонні суди (судді) (ст. 221 КУпАП) [2]. Протоколи про адміністративні правопорушення у таких випадках вправі складати уповноважені на те посадові особи органів внутрішніх справ (ст. 255 КУпАП [2]) (у тому числі працівники кримінальної міліції у справах дітей).

Необхідно зазначити, що проаналізовані склади адміністративних правопорушень посягають, перш за все, на здоров'я неповнолітніх осіб, а тому мають високий ступінь суспільної шкідливості. Склад адміністративного правопорушення, передбачений ст. 180-1 КУпАП, є формальним, тобто настання суспільно шкідливих наслідків не є обов'язковим для кваліфікації вчинюваного протиправного діяння.

Розкриваючи зміст дій працівників органів внутрішніх справ щодо виявлення та документування адміністративного правопорушення, передбаченого ст. 180-1 КУпАП, звернімося до думки практичних працівників кримінальної міліції у справах дітей. Так, було проведено анкетування працівників щодо вивчення їх думки з приводу досліджуваного питання, результати якого підтверджують актуальність обраної тематики та наявність проблем у реалізації повноважень працівників міліції за напрямком виявлення та документування адміністративних правопорушень, передбачених ст. 180-1 КУпАП.

Працівники органів внутрішніх справ найчастіше виявляють факти порушень порядку перебування дітей у закладах, у яких провадиться діяльність у сфері розваг, або закладах громадського харчування через здійснення запланованих рейдів у таких закладах у час, коли перебування дітей в них заборонено (48% респондентів) або реалізацію отриманої оперативної інформації (26% респондентів). Проте після отримання оперативної інформації працівник органу внутрішніх справ все одно здійснює перевірку закладу. Тому під час здійснення такої перевірки необхідно:

- 1) представитись (назвати своє прізвище, ім'я, по-батькові, займану посаду, спеціальне звання), оголосити мету здійснення перевірки;
- 2) запросити власника закладу, адміністратора або директора;
- 3) зупинити діяльність закладу, забезпечити перебування всіх учасників на місці події (перекрити вхід-вихід);

4) викликати батьків неповнолітнього або осіб, що їх замінюють;

5) опитати присутніх. У поясненні неповнолітнього (в присутності законних представників), власника закладу, свідків акцентувати увагу на часі перебування неповнолітнього у закладі та нормі Закону України „Про охорону дитинства”, порушеній діями власника закладу, а також фізіологічних ознаках неповнолітнього, характерних для його віку;

6) скласти протокол про адміністративне правопорушення на батьків неповнолітнього або осіб, що їх замінюють, за ст. 184 КУпАП;

7) скласти протокол про адміністративне правопорушення на власника закладу, в якому провадиться діяльність у сфері розваг, або закладу громадського харчування за ст. 180-1 КУпАП.

Зважаючи на викладене, слід акцентувати на необхідності проведення регулярних перевірок закладів, у яких провадиться діяльність у сфері розваг, або закладів громадського харчування з метою недопущення вчинення у подальшому подібних протиправних діянь.

Регулярні відпрацювання території обслуговування працівниками кримінальної міліції у справах дітей на предмет виявлення адміністративних правопорушень, вчинених щодо неповнолітніх осіб, сприятимуть недопущенню вчинення подібних адміністративних правопорушень у подальшому, а також формуванню думки громадян про невідворотність покарання та свідомого ставлення правоохоронців до виконання покладених на них обов'язків.

Серед труднощів, які виникають у працівників органів внутрішніх справ під час виявлення фактів порушення порядку перебування дітей у закладах, у яких провадиться діяльність у сфері розваг, або закладах громадського харчування (ст. 180-1 КУпАП), 49 % опитаних називають небажання власників таких закладів сприяти попередженню вчинення даного правопорушення; 17 % – неможливість відрізнити за зовнішніми ознаками дітей-підлітків та дорослих осіб, яким виповнилося 18-20 років; 17 % – обстановка у закладах заважає нормальній роботі працівників КМСД; 14 % – згода батьків (або осіб, що їх замінюють) на перебування їх дітей у таких закладах.

Тобто саме місце вчинення адміністративного правопорушення ускладнює діяльність працівників кримінальної міліції у справах дітей щодо виявлення та документування адміністративного правопорушення, передбаченого ст. 180-1 КУпАП (напівтемрява, гучна музика, велика кількість відвідувачів та інші обставини). Водночас працівники міліції мають адаптуватися до цих обставин: у разі виявлення особи, що не досягла 16-річного віку, у закладах, в яких провадиться діяльність у сфері розваг, або закладах громадського харчування з двадцять другої до шостої години без супроводження принаймні одного з батьків чи іншого законного представника дитини або особи, яка її супроводжує і несе за неї персональну відповідальність, перш за все необхідно зупинити діяльність закладу, провести всі процесуальні дії чітко, оперативно, професійно, як представники волі держави.

З метою оптимізації діяльності органів внутрішніх справ щодо виявлен-

ня фактів порушення порядку перебування дітей у закладах, у яких провадиться діяльність у сфері розваг, або закладах громадського харчування, вважаємо за необхідне розробити спільні програми між органами та підрозділами внутрішніх справ та органами місцевого самоврядування, спрямовані на здійснення спільних заходів попередження та виявлення таких фактів. Крім того, до співпраці за цим напрямком пропонується долучати власників самих закладів, в яких провадиться діяльність у сфері розваг, та закладів громадського харчування, розробивши систему заохочень для тих, хто співпрацює з кримінальною міліцією у справах дітей.

Також незрозумілою є норма ст. 20-1 Закону України „Про охорону дитинства”[3], яка визначає, що діти віком до 16 років з двадцять другої до шостої години не можуть перебувати у закладах, у яких провадиться діяльність у сфері розваг, або закладах громадського харчування без присутності принаймні одного з батьків чи іншого законного представника дитини або особи, яка її супроводжує і несе за неї персональну відповідальність.

Відповідно до законодавства дитиною є особа віком до 18 років (повноліття), якщо згідно із законом, застосовуваним до неї, вона не набуває прав повнолітньої раніше. Тому виникає суперечливий момент між диспозицією ст. 180-1 КУпАП та нормами Закону України „Про охорону дитинства”. На наш погляд, таку неврегульованість норм права необхідно вирішити підвищенням віку дітей до 18 років щодо їх перебування з двадцять другої до шостої години у закладах, у яких провадиться діяльність у сфері розваг, або закладах громадського харчування без присутності принаймні одного з батьків чи іншого законного представника дитини або особи, яка її супроводжує і несе за неї персональну відповідальність. Такий крок, на нашу думку, забезпечить дотримання прав і свобод дітей та обмежить вплив на них антисоціальних проявів.

Висновок. Підсумовуючи, слід зазначити, що діяльність органів внутрішніх справ України щодо виявлення та документування адміністративних правопорушень за ст. 180-1 КУпАП набуває досвіду застосування. Під час реалізації на практиці норми законодавства України виникають окремі суперечливі моменти та неврегульовані питання, які потребують науково обґрунтованого вирішення. Запропоновані нами рекомендації для вдосконалення діяльності органів внутрішніх справ України щодо виявлення та документування адміністративних правопорушень за ст. 180-1 КУпАП сприятимуть підвищенню ефективності такої діяльності.

Бібліографічні посилання

1. Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо порядку перебування дітей у закладах, у яких провадиться діяльність у сфері розваг, або закладах громадського харчування у нічний час: Закон України від 16.05.2013 № 243-VII //ВВРУкрани. – 2014. – № 11. – Ст. 140.
2. Кодекс України про адміністративні правопорушення від 07.12.1984 № 8073-X //ВВРУРСР. – 1984. – № 51. – С. 1122.
3. Про охорону дитинства: Закон України від 26.04.2001 № 2402-III // ВВРУкрани .

– 2001. – № 30. – Ст. 142.

Кравченко И. С. Приоритетные направления усовершенствования деятельности органов внутренних дел Украины относительно выявления и документирования административных правонарушений, предусмотренных ст. 180-1 КУоАП. Определены приоритетные направления усовершенствования деятельности органов внутренних дел Украины относительно выявления и документирования административных правонарушений, предусмотренных ст. 180-1 КУоАП. Разработан алгоритм действий сотрудников органов внутренних дел во время выявления и документирования данных административных правонарушений. Выработаны научно обоснованные рекомендации, которые будут способствовать совершенствованию деятельности органов внутренних дел Украины в указанном направлении.

Ключевые слова: органы внутренних дел, несовершеннолетние, дети, административное правонарушение, развлекательные заведения, заведения общественного питания.

Kravchenko I. S. Priorities for the improvement of activities of internal affairs bodies of Ukraine on the exposure and documentation of administrative offenses stipulated by article 180-1 of the Code of Ukraine on Administrative Offences. The main purpose of this article is a decision of priority directions of improvement of activities of internal affairs bodies of Ukraine in relation to an exposure and documenting of the administrative offences stipulated by the article 180-1 of the Code of Ukraine on Administrative Offences which from May 2013 implies for administrative liability for violation of stay of children in institutions in which the activity is carried out in entertainment or public catering.

The author has concluded that the composition of the administrative offenses provided by analyzed norm is formal, that is the arising of socially harmful consequences is not required for qualification of the exerted wrongful act.

It has been indicated for collision between the disposition of art. 180-1 of the Code of Ukraine on Administrative Offences and the Law of Ukraine "On Childhood Protection." This unsettled law has been proposed to solve by increasing the age of children up to 18 years for their stay from 10 o'clock p.m. to noon in the establishments of entertainment or public catering without the presence of at least one child's parent or his/her legal representative or a person accompanying him/her and bears the personal responsibility.

The author has elaborated the algorithm of internal affairs officer's actions during the exposure and documenting of administrative offences stipulated by the article of a 180-1 Code of Ukraine on administrative offences. The author has made scientifically reasonable recommendations which will assist the perfection of activity of the internal affairs bodies of Ukraine in the indicated direction.

In particular the author considers it necessary to elaborate joint programs between interior agencies and departments and local governments to implement the common measures to prevent and detect such facts. In addition, the cooperation in this area is proposed to involve the owners of most institutions that carried out activities in the field of entertainment and catering facilities, developing a system of rewards for those who cooperate with juvenile criminal militia for children.

Keywords: internal affairs agencies, minors, children, administrative offense, entertainment and catering establishments.

Надійшла до редакції 22.12.2014